

ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЛОШАДЕЙ РАЗНОГО ПРОИСХОЖДЕНИЯ В ИППОТЕРАПЕВТИЧЕСКИХ ЦЕЛЯХ

Соболь О.М., Херсонский Государственный Аграрный Университет

Исследованы породные особенности использования лошадей верховых, рысистых пород, помесных и пони для обучения верховой езде, любительского конного спорта и оздоровления в условиях любительских конноспортивных организаций Херсонской области. Лучшие показатели как по интенсивности использования (91,3 коне-часа в течение 3 месяцев), так и по его успешности (4,63 балла) имели русские рысистые лошади. Худшие - пони и помесные лошади (соответственно 67,0 и 3,3). Русские рысаки также были лучшими и по удельным затратам времени (36,1 %) на проведение оздоровительных занятий.

Ключевые слова: лошади, породы, верховая езда, интенсивность, успешность использования, иппотерапия, оздоровительные занятия, любительский конный спорт.

HORSE EXPLOITATION PECULIARITIES OF VARIOUS ORIGIN FOR HEALTHY PURPOSE

Sobol O., Kherson state agrarian university

This article highlights the experimental research results on saddle, trotter, bastard horse, pony exploitation for ride training, amatory equestrian sporting and recovery under the conditions of equestrian amatory sport organizations in Kherson area. Russian trotters are characterized by the top parameters. Exploitation intensity forms 91,3 hours per horse during three months. The top race results equal 4,63 grades. Pony and bastard horses displayed the worst results. The data constitute 67,0 hours per horse and 3,3 grades respectively. Russian trotters proved to be the top according to specific time-conditioned prophylactic treatment. Percentage amounts 36,1%.

Key words: horses, breeds, ride, intensity, successful exploitation results, equestrian therapy, recovery training, amatory equestrian sport.

УДК 636.13.083.38

ЕНЕРГОВИТРАТИ КОНЕЙ В ПЕРІОД ТРЕНІНГУ

Рецензенти: д.-тор. с.-г. наук Вакуленко І.С.; канд. с.-г. наук Паньків Л.П.

Т.О.Товстоко́ра

Інститут тваринництва УААН

В.В. Мирось

ХНАУ ім. В.В. Докучаєва

У статті наведені дані про вивчення загального обсягу тренувань молодняку чистокровної верхової породи у 2008-2009 роках та особливості проведення їх у різних господарствах. Енерговитрати коней, що визначені із врахуванням навантаження, використані, як один із засобів характеристики ефективності тренінгу, тобто рівня підготовки коней до випробувань. Аналіз отриманих даних відобразив позитивний вплив підвищення навантаження, а відповідно, і рівня енерговитрат коней на початок скакового сезону, на проявлену ними при випробуваннях роботоздатність.

Ключові слова: кінь, тренінг, чистокровна верхова порода, роботоздатність, алюр, енерговитрати.

Тренінг скакового коня спрямований на підвищення функціональних можливостей його організму. Ефективнішим він стає при використанні усіх резервів енергії та регуляції життєвих процесів.

Головною умовою конкурентоспроможності коней чистокровної верхової породи є високий рівень їх тренуваності та можливість тривалого збереження роботоздатності. Відомо, що успіх виступу коней на іподромних доріжках залежить від багатьох чинників. Це можливо, як підтверджують дослідження деяких авторів [1-3], тільки за раціонально збудованої системи тренувань, що враховує вік, стать, індивідуальні особливості, розроблений графік виступів коня та інше.

Тому, одним із важливих і актуальних завдань є розробка об'єктивних методів оцінки ефективності тренінгу коней, які б доповнювали загальноприйняті зоотехнічні методики. Енерговитрати коня на певному етапі тренінгу можуть служити характеристикою рівня його підготовки до випробувань та підтримки робочої форми коня протягом скакового сезону.

Матеріали та методи досліджень. Метою проведених нами досліджень було визначення енерговитрат коней в різні періоди тренінгу, напрацювання матеріалів щодо характеристики ефективності тренінгу коней за допомогою показника його енерговитрат протягом тренувальних робіт, вивчення оптимальних енерговитрат коней різного віку, що відображають роботоздатність їх при випробуваннях.

Облік тренувальних навантажень коней проводили протягом заводського та іподромного тренінгу коней чистокровної верхової породи, що належали трьом господарствам (ПП «Ілліч-Агро-Донбас» Донецької області, ТЗОВ «Спортивний клуб «Арсенал-Біла Церква» Київської області, ДП «Дніпропетровський кінний завод № 65»). Умовно вони названі відповідно: № 1 (n=11 голів), № 2 (n= 15) та № 3 (n=14).

Для досліджень використані матеріали стосовно заводського тренінгу коней, що тривав із жовтня 2008 року по травень 2009 року. При цьому він традиційно розподілявся на три етапи. Перший з них тривав із жовтня по січень. Основним завданням його був розвиток координаційних здібностей, вдосконалення рухових навичок молодих коней та їх реакції на засоби керування. Другий етап тривав з лютого по березень. У цей період тренування коней було направлено на розвиток в них силових якостей та загальної витривалості, зміцнення м'язового апарату і, як наслідок, поліпшення функціональної діяльності всіх фізіологічних систем організму, направлених на підготовку його до тривалої та інтенсивної роботи. Протягом третього етапу тренувального періоду заводського тренінгу, що включав квітень та травень місяці, схеми роботи формувались з метою розвитку жвавості та спеціальної витривалості коней.

Після цього коней відправляли до Львівського іподрому для випробувань, де вони продовжували тренінг та випробовувались до серпня 2009 року.

У процесі тренінгу молодняку визначали обсяг виконаної ним роботи на різних алюрах (у км), розмір навантаження, який характеризували за кількістю енергії (в к/кал), що витрачена конем у процесі тренування.

Роботоздатність коней визначали за часткою (%) зайнятих перших та призових місць відносно загальної кількості їх виступів при випробуваннях [2-4].

Кількість витраченої енергії розраховували на основі даних Г.Г. Карлсена [2]. Так, за його даними верховим конем при проходженні під сідлом дистанції 1000 м витрачається: спокійним кроком – 410 к/кал; середньою риссю – 470 к/кал; кентером – 460 к/кал, жвавим галопом (1 хв 25) – 720-800 к/кал. Різниця за витратами енергії може бути спричинена різною живою масою коня або вершника. Для розрахунку нами взята жива маса коня – 450 кг, а вершника – 80 кг. Енергетичні витрати визначені розрахунковим засобом та опрацьовані біометрично.

Результати досліджень. При вивченні загального обсягу робіт (км) та енерговитрат (к/кал за день) протягом тренувального періоду коней чистокровної верхової породи різного віку були отримані наступні результати.

На початку заводського тренінгу найменші енерговитрати серед вивченого поголів'я у своїй віковій групі мали дворічні кобили та жеребці господарства № 1.

Але, до січня (і в подальшому) цей показник по групі молодняку даного господарства вже, навпаки, перебільшував однолітків. Як видно з рис. 1, рівень енерговитрат, що відображав рівень навантаження, у коней 2-х років господарства № 1 (у порівнянні з іншими) мав рівномірніший характер і поступово збільшувався до липня.

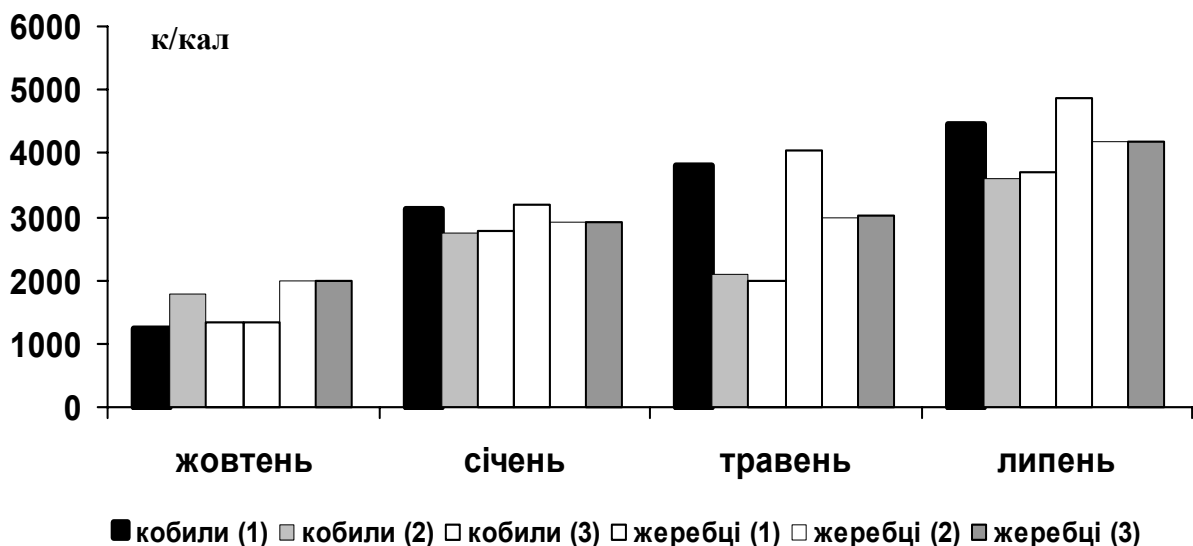

Рис. 1. Динаміка енерговитрат молодняку 2-х років у період тренінгу (ккал за день на 1 голову).

Примітка: у дужках зазначений номер господарства

Кобили 2-го та 3-го господарств, відповідно, мали приблизно однакове між собою навантаження до січня, яке дещо зменшувалось у травні і далі

зростало до липня. Тобто, розмір навантажень молодняку 2-х років різних відділень був приблизно однаковий у початковий період (жовтень-січень), а далі відрізнявся. Найбільш інтенсивним був у жеребців та кобил господарства № 1.

Щодо особливостей у вивчених умовах тренінгу коней трирічного віку (рис. 2), то найбільш інтенсивним на першому його етапі було навантаження у жеребців господарства № 1. Приблизно однаково готували жеребців господарства № 3 та кобил господарства № 1 (хоча за правилами навантаження на жеребців повинно дещо перевищувати). Найменші енерговитрати серед інших до відправки на іподром мали кобили, що належали господарству № 2.

На рис. 2 відображена нерівномірність навантажень при роботі з молодняком у різних господарствах, що пояснюється, як відзначалось вище, індивідуальним підходом тренерів до режимів і схем тренінгу, що у свою чергу будуються залежно від здібностей та ступеня підготовки саме коней.

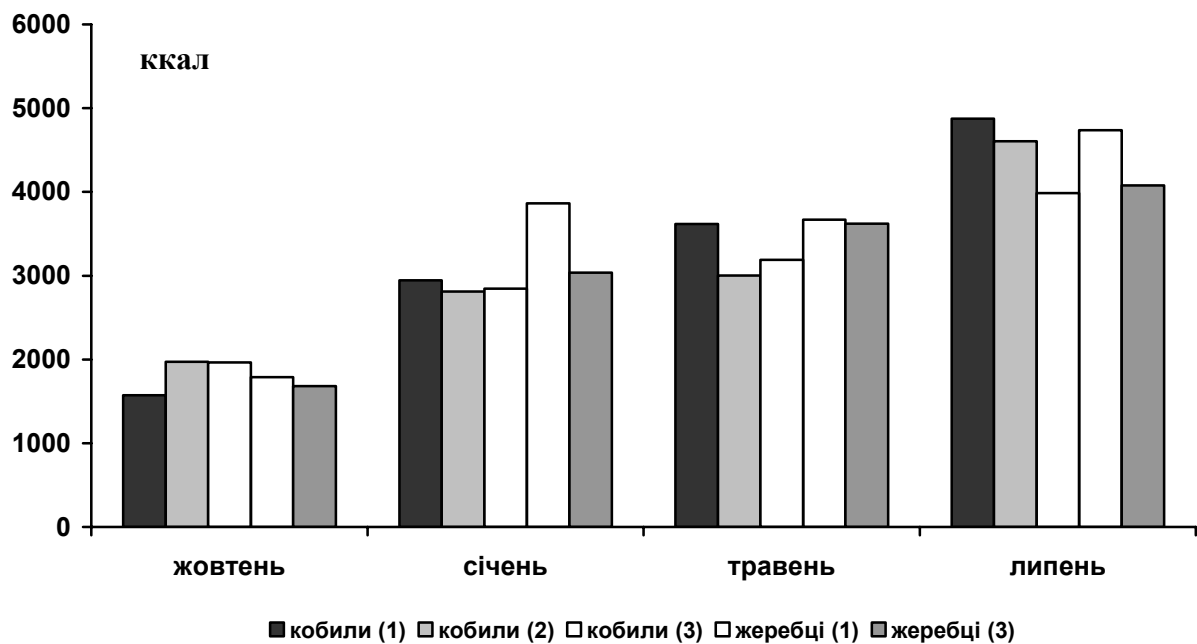

Рис. 2. Динаміка енерговитрат молодняку 3-х років в період тренінгу (к/кал за день на 1 голову).

Примітка: у дужках зазначений номер господарства.

За енерговитратами у тренінгу протягом травня місяця (перед початком випробувань), коні господарства № 1, також, перевищували однолітків більше, ніж на 1000 к/кал за день на голову. Кращими з 2-х річних жеребців тих господарств, що досліджували, були наступні: Ежан (Жазафна-Емаль), переможець призу Пробного для коней 2-х років, господарство № 1; Хагарт (Reset-However), переможець іменного призу та скачки 4 групи, господарство № 2; Рікошет Дон (Тадж Махал-Рунгіна), триразовий призер традиційного та іменних призів, господарство № 3).

Слід зазначити, що при визначенні загального обсягу робіт коней не приймалися до уваги навантаження в процесі заїздки та тренування коней такими плюрами, як «вільний кентер», «розмашка», «жвавий галоп», тому що цими алюрами коні проходили (як і потрібно) невелику відстань та призначення їх (особливо це стосується галопу) було індивідуальним - залежно від загального стану коня та дистанцій скачок, до яких його було записано.

Як видно з таблиці, за показниками загального обсягу робіт коней різними алюрами протягом тренувального періоду, найбільше навантаження мали коні господарства № 1. Особливістю організації роботи з кінями цього відділення можна назвати дещо більше навантаження кобил, у порівнянні з жеребцями. Такий факт можна пояснити кращими (за баченням тренера) потенційними можливостями саме кобилок цих ставок. Причому, кобили, які належали господарству № 1, мали більше навантаження кроком і кентером, а риссю працювали практично так, як і представниці інших двох господарств.

**Загальний обсяг робіт коней за тренувальний період,
(всього км на 1 голову)**

Алюри	№ господарства	Статеві-вікові групи					Всього, км
		кобили 2-х років	жеребці 2-х років	кобили 3-х років	жеребці 3-х років	жеребці 4-х років та старше	
Крок	1	1100,0	975,0	1144,0	1188,0	1210,0	5617,0
	2	806,0	725,4	949,0	-	998,4	3478,8
	3	923,0	923,0	910,0	936,0	923,0	4615,0
Всього		2829,0	2623,0	3003,0	2124,0	3131,4	13710,4
Рись	1	483,6	468,0	514,8	520,0	572,0	2558,4
	2	494,0	452,2	488,6	-	540,8	1975,6
	3	436,8	457,6	447,2	514,8	546,0	2402,4
Всього		1414,4	1377,8	1450,6	1034,8	1658,8	6936,4
Кентер	1	332,8	338,0	343,2	317,2	322,4	1653,6
	2	228,8	270,4	275,6	-	374,4	1149,2
	3	130,0	161,2	314,6	305,0	335,4	1246,2
Всього		691,6	769,2	933,4	622,2	1032,2	4049,0
Загальний обсяг, км	1	1916,4	1781,0	2002,0	2025,2	2104,4	9829,0
	2	1736,8	1448,0	1713,2	-	1913,6	6603,6
	3	1489,8	1541,8	1671,8	1755,8	1804,4	8263,6

У цілому робота коней у всіх залучених до вивчення господарствах була збудована згідно основних положень і принципів тренінгу коней чистокровної верхової породи. Навантаження збільшувалось за віком і найбільший його показник мали жеребці 4-х років та старше.

Аналіз показників роботоздатності коней, які випробувані у сезоні 2009 року на Львівському іподромі, показав, що серед кобил 2-річного віку за часткою перших та призових місць від загального числа виступів інших переважали кобили господарства № 2 (44,4 %), але при цьому кількість виграних балів, з розрахунку на одну голову, найбільшою була в групі кобил господарства № 1, перебільшуючи суму виграшу представниць господарств № 2 і № 3 відповідно на 149,7 та 201,0 бал. При цьому, енерговитрати у кінці заводського тренінгу були найбільшими, також, у дворічних кобил господарства № 1. Їх показник у травні місяці перевищував аналогічні, що зафіксовані у представниць інших господарств, більше ніж на 1600 к/кал в день на 1 голову. Кращою за роботоздатністю серед цієї групи кобил була Межа (Жазафна-Мелора), яка перемогла в традиційному для кобил 2-х років призі Едіт, зайняла друге місце у призах Пробний та Великий для кобил 2-х років.

За показниками роботоздатності молодняку 3-річного віку можна зробити висновок, що безперечними лідерами серед своїх вікових груп були кобили і жеребці господарства № 1. При цьому, енерговитрати цих коней протягом заводського та іподромного тренінгу

(в період з січня по липень) були найбільшими. Так, для кобил 3-х років цього господарства за вивчений період вони становили в середньому $3620,0 \pm 14,4$ к/кал за день на одну голову, що на 617,7 та 431,0 к/кал відповідно більше, у порівнянні з представницями господарств № 2 та № 3. Кращою трирічною кобилою була Чепвілл (Chapel Royal-Carleaville), ПП «Ілліч-Агро-Донбас» (госп. № 1) переможниця Великого призу для 3-річних кобил, призу Гітари, призерка призів Заповіді, Президента України, Дербі.

Серед жеребців вікової категорії 2-х років, що належали дослідженим господарствам, кращі показники роботоздатності мали коні господарства № 2, на другому місці за кількістю перших місць представники господарства № 2, а за заробленими балами лідирує господарство № 3. Оскільки у господарстві № 2 не було жеребців трирічного віку, енерговитрати по цій статеві-віковій групі визначали у представників останніх двох господарств.

За отриманими даними, різниця на користь господарства № 1 становила 48,5 ккал (за день, з розрахунку на 1 голову) і не була вірогідною.

Висновки:

1. Загальний обсяг робіт коней різного віку вивчених відділень в період заводського та іподромного тренінгу був достатньо різним і складав від 6603,6 до 9829,0 км на 1 голову. Найбільші показники навантаження протягом тренінгу і найкращу роботоздатність мали коні господарства № 1.

2. Про якість підготовки коней можна судити по їх енерговитратах в кінці заводського тренінгу перед відправкою до іподрому. Аналіз отриманих даних відобразив позитивний вплив підвищення рівня енерговитрат у період тренінгу на показники роботи здатності коней під час випробувань.

Бібліографічний список

1. Горелов К.И. Тренинг и испытания верховых лошадей / Горелов К.И., Яковлев А.А. - Москва: Сельхозгиз, 1955. - С. 115-134.

2. Стольная Е.С. К характеристике ипподромного тренинга чистокровных верховых лошадей на ЦМИ в сезоне 1987 года // Стольная Е. / Физиологические аспекты тренировки лошадей: Сб. науч. тр. - Изд. ВНИИ коневодства. - 1989. - С. 231-241.

3. Тренинг и испытания скаковых лошадей [Ласков А.А., Афанасьев А.Ф., Балакшин О.А., Пэрн Э.М]. - Москва: Колос, 1982. - С. 52-58.

ЕНЕРГОЗАТРАТЫ ЛОШАДЕЙ В ПЕРИОД ТРЕНИНГА

Товстокорая Т.А., Институт животноводства УААН

Мирось В.В., ХНАУ им. В.В. Докучаева

В статье приведены данные изучения общего объема тренировок молодняка чистокровной верховой породы в 2008-2009 годах и особенности проведения их в различных хозяйствах. Энергозатраты лошадей, которые определены по нагрузке, использованы как один из способов характеристики эффективности тренинга, то есть уровня подготовки лошадей к испытаниям. Анализ полученных данных показал положительное влияние повышения нагрузки, а, соответственно, и уровня энергозатрат лошадей перед началом скакового сезона на проявленную ими работоспособность при испытаниях.

Ключевые слова: лошадь, тренинг, чистокровная верховая порода, работоспособность, аллюр, энергозатраты.

ENERGY EXPENDITURE OF THE HORSES DURING TRAINING

Tovstokoraya T.; Institute of animal science, UAAS

Miros V., Kharkiv national agrarian university

This article presents the test data on the purebred trotting young stock training. Training was conducted on the various horse breeding farms during 2008-2009 year span. Energy expenditure was defined according to the training load. Training efficiency and the horse preparation for the trot races are characterized by energy expenditure. Load increase and energy expenditure proved to affect positively horse efficiency during the trials. The test data analysis was fulfilled prior the trot races.

Key words: horse, training, purebred trotter horse, efficiency, pace, energy expenditure.